

TOPIC: COSMETIC.
 INFORMANT: MERE NAULU (F 76)
 PLACE OF ORIGIN: GUNU NAVITI
 YASAWA.
 PLACE OF INTERVIEW: GUNU
 DATE: NOVEMBER, 1984.
 INVESTIGATOR: BILITAKI.
 T.R.

Na i matai na Baletianavunilase, na lase ti dau dua na lase rewa tu gunu taurivakinia. Tugunu, turuvakinia oti tu qai lewa na mataqali bena tu benatia, na manawi, biu na manawi me mamaca qai biu na soso i caka. Dada. Oti nunuvaki, oti dua tale na mataqali, Na vaivai, sa bena na vaivai, ni da bena na vaivai qai kau tale mai na soso, ni da vinakata tiko me loaloa. Nunuvaki dua tale na mataqali bena, na leqileqi. Lai caka ga mai, me caka na kulina, mai tukituki qai cakava na kena wai, biu na kena kosa qai da lumuca na kena wai. Tu qai lewa, tuki a tagi laki se tuki a tagi dada, me qai kua ga ni nona a dada, ka quata kina a. Tiko tale e dua na mataqali i bena, me baleta na dagadaga rivirivi. Dau tiko tani me taurivakina buavana (ka damudamu). Tuki na kena kosa da qai lumuca na kena wai. Dua tale na kena vini dau tei, musu ga mai na vusona mai tukituki qai caka i nai lumu se na wai, biu na kena kosa da qai bena i uluda. Dua na mataqali i bena, na maqo qai caka mai na kulima mai tukituki vusoi na wai, biu tani na kosa da qai lumuca na kena wai. Dua tale na makita, kau ga mai mai yaca, ke da vinakata me vakawai

me da bena na uluda, se da vinakata me da lomoca, kari vaka lailai a niu biu vata qai lomo. Na vavatu, na qele damu, na lase me waki vata qai caka i na uluda qai vivi, oti ga mai biu tu yani. Ke caka na yakavi, me caka oti ga da moce, da yadra ga na matakalailai, da gole sara i waitui. Me dua e da lako vata i waitui me rawa ni tawana na waitui e na vokete me qai suivi keda tiko mai. Kena levu ga ni kena sova tiko mai vei iko na waitui, dau lakolako sa dau mosi mai na tabada na dakuda na vanua e yacova na wai, lakolako ga ya sa oti, sa tutu ya dudua sara tu na drauniulumu. Dua tale na draunikau e ka lalai ga, dau kau ga mai tukituki, na yacani draunikau na Kutumerase. Kau mai na drauna, tuki vata ga qai caka me waiwai oti ya qai tavu na vatu qai tavu e na buka. Sa kuvu tu na drauni ulumu, oti sa qai o lumu sa qai tu donu saraga.

—
O bena i liu e na bena lasa, nunu, qai o vinakata me yani na ulumu, e na tutu yadua me qai caka nai lumu, qai tavu na vatu. Sega ni oti na kena yani ~~ka~~ qai bena, sa oti vakadua saraga.

—
E vakatau vei keda na bena ni uluda, ke o sa vinakata mo sa bena ni kua ia bena se ni mataka, e sega ni yalataki.

—
E levu sa tara na bena ni vavalagi e na gauna oqo sa loaloa, ia e liu se tikai, e bena ga ni viti oqo.

—
I liu e sa dau veivosaki taka vata me ra bena. Sa qai dau lai caka mai na kena vaivai.

Lai caka mai na vaivai, kari, tukituki, keitou bena. Da dau le ya tolu se ya va me da bena.

—

Na lase, kau ga mai na lase mai uli e na wai, uli na wai e na beseni, oti ga da lumu. Oti ga da vakamamaca. Qo na lase ni cakau.

—

Na manawi, e dau vakayagataki na drauna. E dau kau mai ka dau saqa saqa tu oya me yacova sara ni sa loaloa. E rawa ni saqa vaka rua se vakatolu, ia me drauni manawi ga me saqa, oti sa qai tawa i tavaya me maroroi. Ni dua e bena, e bena i liu e na lase, sa qai manawi sa qai bena sara e na soso. Rawa ni veimama ni siga qai o nunu ya sa na loaloa kina na ulumu. Na lase e vakakauwa taka na uluda ka savata laivi tale ga na duka. Na vaivai e dau vakayagataki na wakana. Cavu mai mai kari na kukina, na kena ka damudamu i loma ko e vakayagataki. E caka i liu na lase, oti oya sa qai caka na vaivai. Na vaivai e ta ga mai na tolona, kari, sa qai mai tukituki e na vatu, ni sa malumu vinaka, sa qai sova na wai da qai vusoraka, vaka saraga na vusovuso ni sovu. Oti ga loba mamaca ga da qai lumuca biu na kena kosa da qai lumuca. Sa mamaca vinaka ga da qai lumuca na dada.

—

Ko e vinakata me bena me damu e rawa ni bena lase. E muri ga mai na ka i vake, ia na kena qele ga me damu.

—

Na Buwalawala e dau vakamalumu taka na ulu. Ntolona ga e vakayagataki, kau ga mai mai tukitukilaki, oti ga sa bena na ulu.

Na vini e vaka yagataki na vusona.

Na vini e vakaloaloa taka na ulu, vaka ta'e ga kina na maqo. Na drauni maqo talega e dau tavu, na kena dra, biu ga e na dua na veleti vakawaiwai sa loaloa tu, Ia dua ga na kena ca na bena uto ni o sa buno mai sa lako mai na buno loaloa.

Na makita e dau yaca na vuana, kau ga mai biu laivi na qana, qai mai yaca yani na vuana. Ke da vinakata me da bena ga e da bena. Ke da vinakatal me vakasoso ia vakasoso.

Na vavatu e vakabulabulataka na ulu ka vakaukauwataka talega. O ira na dau vinakata me tutu taudua na drauni uludra, e ra dau vakayagataka o ira na Marama ni Bau. Ya dau uli vata na kele damu kei na lase qai caka kina na ulu. Qili na lase, ka vakadavori na ulu, ni sa davo vinaka sa qai biu yani na lase me bena kina na ulu. Ya sa biu vata tu kei na vavatu. Kevaka e da vinakata me da moce vata e da ologa na uluda, moce. Mataka ni o sa yadra ga mai me dua e lai suiva na ulumu e na wai tui.

Na manawi na i bena vinaka taudua. E dau loaloa vinaka kina ka lumisa ka mai tubu vinaka kina na ulu.

O ira na qai dau bukete vou ga, me se qai dua na luvedra e ra sega ni dau bena. Ke ra na bena e na lako vakaca. Kevaka me da bena, me kua sara ni dua na yalewa bukete me da se sega ni kila me lako mai me mai raica tiko ni da bena, ya e na sega ni loaloa kina na ulu.

—
Na ulumaquru e sa ka dredre , e so beka e na rawa so beka e sega.
E na rawa ni vakamakita ga me tubutubu vinaka kina. Na bulawalawa
me rawa ni bulabula kina na ulu. Na soba ni jaina talega e rawa
ni vakayagataki me kau ga mai musu me caka ga me loaloa.

—
Na merase e dau tubu vinaka kina na drauni ulu.

—
Na waiwai niu e dau caka e na makosoi, na makita, na uci na veimatax
qali senikau me lumu ni mata.

—
O ira na marana ni ra lai qoli e ra dau qumu loa. Ma ni ra lesu
mai e ra na katoa mai, na kuita se na ikoa. E taqomaki tale ga
na mata mai na siga.

—
Na qilaiso e dau vakayagataki me vakasavasavataki kina na bati.

—
Ni ra dau sili e na gauna i liu e ra dau vakayagataka na niu, na
lauci me ra mama, ra qai lumuca. NI dau lumuci mai ya e dau vaka
saraga e dua e vakayaga tiko na ka ni sasauni ni gauna oqo.

—
SA OTI.